

na državu: mi te biramo da nas zastupaš i braniš kako znaš - "bog ti a duša ti". Tako je zaista i bilo u rimskoj republici. Od lične uvidavnosti i energije tribuna zavisilo je koliko će vlast imati konzuli i senat(28), a ne od zakona i volje naroda samog.

Karakterna crta po kojoj se poznaje patrijarhalno društvo i u obliku monarhije kao i u obliku republike, u tome je dakle: što narod ustupa jednoj ili više ličnosti vlast bez određenih granica.

U porodici je vlast starešine ograničena samim ograničenim krugom radnje porodične, a još više krvnom vezom i ljubavlju članova u porodici. Ali opet ima porodica, u kojima svi članovi igraju što no vele "na noktu" na mig starešine. U opštini krug vlasti takođe je ograničen u mnogome, jer su odnošaji između starešine i članova opštine utvrđeni običajima. Ali i ovde stoji opširno polje za samovolju. Naročito kad se uzme u obzir da porodične veze, prijateljski obziri i bogatstvo mogu imati veoma silnog uticaja na izbor glavara kao god i poštenje, um i preduzimljivost. No opet u opštini javno mnjenje i običaj narodni vazda imaju odsudni uticaj - naročito u društvu, koje nije iskvareno uticajem centralne vlasti, kao što je bio srpski narod u to doba.

Kad je propala turska uprava u beogradskom pašaluku, srpski narod trebao je da organizuje državu. Kakvu je državu mogao organizovati narod, koji nije imao nikakvog pojma o državnoj zajednici, o poslovima koje ima ceo narod da vrši, o odnošajima, koji valja da postoje između sviju članova naroda? Običaj tu ga nije mogao da rukovodi kao pri zajedničkoj radnji u opštini. Svakojako narod nije mogao drukče raditi no kao što je radio u opštini t.j. izabrati poglavare pa ostaviti njima da se brinu o državi "kao dobar domaćin o svojoj kući". A prirodno je da će narod izabrati ili bolje priznati one poglavare koji su se već istakli kao vođe u prvoj borbi. Tako je zaista i bilo.

Kao što smo već kazali gospodari, što prvi započeše ustanak protiv Turaka, postadoše faktična vlada u novoj državi. Odmah posle prvih pobeda nad Turcima, kad zadobiše uvažanja kod naroda i pljačke od Turaka, oni sakupiše oko sebe momke, koji su vršili ljiove zapovesti i pomagali da vrše "vlast". U celoj borbi od 1804 do 1813 g. mi ne nalazimo u narodu protesta protiv ovog samovoljnog zavatanja vlasti. Na protiv narod je u ljima poštovao svoje prve ljude i svoje zaštitnike i kad su dva gospodara Milenko i Petar proterani iz Srbije, narod njiovog kraja bunio se protiv sovjeta i vrhovnog vožda u korist svojih gospodara.